

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

KD - Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår ref:
20/00204-2

Deres ref:
20/869

Dato:
04.06.2020

Innspill til god styring av statlige universiteter og høyskoler

Diku takker for muligheten til å komme med innspill til arbeidet med stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler.

Statlig styring er en svært kompleks prosess, og som direktorat under Kunnskapsdepartementet er Diku en aktør i styringsstrukturen i universitets- og høyskolesektoren. Likevel er det ikke alle sider ved styringen som det er naturlig for Diku å gi innspill på. I vårt innspill vil spørsmålet om direktoratenes rolle være et naturlig omdreiningspunkt i vurderingen av hvordan styringen av institusjonene i sektoren best kan videreutvikles. Vi har lagt vekt på hvordan Diku sammen med andre direktorater, institusjoner og departement kan være med å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning ytterligere og hvilke styringsmessige grep som virker mest egnet for å realisere de mål som er satt for Dikus arbeidsområde.

Hovedpunkter i Dikus innspill

- Direktoratene kan spille en viktig rolle i kvalitetsutviklingen i høyere utdanning med utgangspunkt i sine respektive kjerneområder. Graden av overlapp mellom virksomhetenes ansvarsområder gjør at arbeidsdeling og rommet for samarbeid bør avklares ytterligere fremover.
- Bruk av insentivmidler vil være et viktig tiltak for kvalitetsutvikling. Insentivmidlene må ha et tilstrekkelig omfang, være attraktive for og svare til målene for sektoren og være preget av langsiktighet og forutsigbarhet. Spredning og formidling av kunnskaper og resultater må være en vesentlig

del av arbeidet med insentivmidler for at tiltak skal løfte høyere utdanning i bredden.

- For i størst mulig grad å legge til rette for kvalitetsutvikling gjennom insentivmidler bør institusjonene ha stor grad av autonomi og fleksibilitet i utforming av studieprogrammer. For eksempel kan bruk av rammeplaner innebære en uheldige begrensninger, og bør vurderes.
- Utviklingen i høyere utdanning de siste to tiårene har redusert ulikheten mellom institusjoner og institusjonstyper. Den fremtidige styringen bør legge til rette for et mangfold i institusjonslandskapet og ikke stimulere til utvikling av stadig mer ensartede institusjoner.
- Samfunnets behov for livslang læring og den teknologiske utviklingen med økt digitalisering vil måtte medføre store endringer også i høyere utdanning. Det bør legges bedre til rette for at etter- og videreutdanning blir en del av et helhetlig tilbud ved høyere utdanningsinstitusjoner, for at arbeidslivet skal etterspørre og prioritere slike tiltak og for at enkeltmennesker skal etterspørre og delta i slike tilbud.

Departement, direktorater og autonome institusjoner

Universitets- og høyskolesektoren er kjennetegnet av institusjoner med høy grad av autonomi. Gjennom Kvalitetsreformen fikk universiteter og høyskoler økt autonomi til selv å organisere virksomheten og ta ansvar for kvaliteten i utdanning og forskning ved egen institusjon. Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* (Kvalitetsmeldingen) la til grunn at autonomi og faglig frihet har både en ideologisk og en instrumentell begrunnelse, og understreket samtidig at styringen av sektoren må balansere behovet for autonomi og faglig frihet mot samfunnsmessig innflytelse og et helhetlig ansvar for hele sektoren.

De siste årene og gjennom omorganiseringen av kunnskapssektoren er det bygget opp en struktur av direktorater med ulike ansvarsområder for høyere utdanning. Diku har notert seg at det er en viss uro blant institusjonene når det gjelder disse virksomhetenes rolle i den helhetlige styringen av sektoren. Blant synspunkter sektoren har fremmet, er en fare for uklar rollefordeling mellom direktoratene og en bekymring for at det mangfoldige styringsapparatet kan føre til uklare eller til og med motsetningsfylte styringssignaler, økte rapporteringskrav og at det samlede styringstrykket blir for stort.

Ansvar for å utvikle et studietilbud av høy kvalitet hviler på institusjonene selv. Kvalitetsmeldingen var opptatt av hvordan institusjonene og fagmiljøene kan utvikle en kultur for kvalitet i utdanningene, og pekte på en rekke områder: Universitetene og høyskolene skal utvikle systemer for å verdsette gode undervisere, fremme den akademiske karrieren deres og heve utdanningens status. Studieprogrammer skal vurderes av fagfeller i større grad enn i dag, og meldingen lanserte en konkurransearena for utdanning. Dette innebar ikke noe

fundamentalt nytt, både NOKUT og tidligere Norgesuniversitetet og SIU hadde over tid forvaltet virkemidler som fra noe ulike perspektiv var rettet mot utvikling av kvalitet i utdanning. Disse utgjorde imidlertid ikke noe helhetlig apparat, og ble i liten grad sett i sammenheng med hverandre. Ambisjonene i Kvalitetsmeldingen var å stimulere fagmiljøenes kvalitetsarbeid ytterligere ved å etablere en bredere og mer helhetlig virkemiddelportefølje og å videreutvikle de virkemidlene som allerede fantes. Etter dette ble virkemidler for kvalitetsutvikling i høyere utdanning samlet i Diku, noe som har åpnet for en mer helhetlig utforming og forvaltning av virkemidler.

Direktoratenes rolle

Gjennom etableringen av Unit, Diku og NOKUT har den høyere utdanningssektoren fulgt en vel etablert praksis i statsforvaltningen, der stadig flere oppgaver legges til et nivå under departementet. Denne forvaltningsstrukturen ble ikke bygget opp fra null. Fra flere hold er det påpekt at grensegangen mellom organenes mål og virksomhet ikke er tilstrekkelig avklart, og at dette er uheldig for den samlede styring av sektoren.

Direktoratene bygger i stor grad sine roller som rådgivere og pådrivere på og rundt sine respektive kjerneoppgaver. For NOKUT er dette myndighetsoppgavene knyttet til å forvalte regelverk, drive akkreditering, føre tilsyn og godkjenne utenlandsk utdanning. Hos Diku er det forvaltning av stimulerings- og tilskuddsordninger som utgjør kjerneoppgaven, som i stor grad også er grunnlaget for andre oppgaver og roller. De respektive kjerneoppgavene og plasseringen i rommet mellom departement og institusjoner gir direktoratene en mulighet til å se sektoren med et samlet blikk, samtidig som organenes respektive kjerneoppgaver også gir mer detaljert innsikt i tilstand, utfordringer og praksis.

Samtidig gjør graden av overlapp det nødvendig å videreutvikle samspeillet mellom direktoratene. Omorganiseringen av virksomhetene under Kunnskapsdepartementet er fortsatt relativt ny, og det er rom for forbedring. De tre virksomhetenes aktiviteter knyttet til rådgivnings- og pådriverrollen må i størst mulig grad oppleves som sammenhengende for målgruppene. Det er derfor nedsatt et utvalg som ser på rolleavklaring mellom departementet og de underliggende virksomhetene, og internt mellom de ulike virksomhetene. Dette arbeidet kan bidra til tydelighet både for sektoren og direktoratene selv.

Stimuleringsmidler: Innovasjon og utviklingsarbeid

Bruken av stimuleringsmidler i form av utlysninger og konkurranse er viktige grep for styring og utvikling innen høyere utdanning. Når Kunnskapsdepartementet gjennom Kvalitetsmeldingen ønsket å styrke denne type virksomhet, var dette ett blant flere tiltak for å heve statusen til utdanning som virksomhet ved universiteter og høyskoler. Meldingen understreket at utdanning og forskning som

kjerneoppgaver for institusjonene er sidestilte, men at det likevel har vært en skjevhet i status, oppmerksomhet og vektlegging.

Søknads- og konkurransebaserte ordninger skal stimulere fagmiljøer og institusjoner til nytenkning og forbedring ved å tilby ressurser til faglig utviklings- og utprøvningsarbeid. Institusjonene har selv ansvaret for kvaliteten i sine utdanninger og studieprogram, men eksterne, nasjonale virkemidler skal tjene som en ekstra stimulans til endrings- og forbedringsarbeid, slik virkemidlene i Erasmus+ åpner for på europeisk nivå. Mens det er stor grad av overlapp i målene for europeiske og nasjonale tiltak, kan nasjonale virkemiddel rettes mer spesifikt inn mot utfordringer i Norge.

Spredning – tiltak som kommer sektoren bredt til gode

Kvalitetsutvikling i høyere utdanning gjennom stimuleringsmidler skal ikke komme kun den til gode som mottar støtte. Målet med stimuleringsmidler må være at kvalitetsheving, fornyelse og bedre praksiser i størst mulig grad når ut i bredden av den høyere utdanningssektoren, og at brede grupper av studenter får et enda bedre utdanningstilbud. Nasjonal og helhetlig forvaltning kan legge til rette for at virkemidler for kvalitet har en slik effekt og nytte i bredden og bidra til samordning. Ny praksis innenfor undervisning og vurdering kan være til nytte på tvers av ulike utdanningsområder, og stimulerings tiltak må utformes og forvaltes med mål om å nå bredt ut.

Da NIFU evaluerte ordningen med sentre for fremragende utdanning (SFU) i 2015, fant de at effektene av ordningen ikke var begrenset til miljøer og institusjoner som selv hadde oppnådd SFU-status.¹ På samme måte som konkurranse om forskningsmidler skaper aktivitet hos flere enn dem som får støtte, skapte SFU-utlysningene et endrings- og utviklingsarbeid ved en rekke institusjoner og miljøer.

Etter at Diku ble etablert, har arbeidet med spredning og utbredelse fått høy prioritet. Organisasjonen arbeider nå med sitt «spredningsprosjekt», spredning og utbredelse av resultater er en sentral del av rollen Diku har som fagdirektorat. I ordskiftet om direktoratenes rolle og forholdet mellom direktorat og institusjoner, har det fra institusjonshold blitt ytret bekymringer for at institusjonenes og fagmiljøenes kunnskaper om kvalitet i utdanning nedvurderes i forhold til direktoratets mindre kunnskapsbaserte preferanser. Vi har forståelse for en slik bekymring, men mener likevel det ligger et viktig potensial i rollen som direktorat mellom departement og institusjonene. For Dikus del er det sentralt å legge til rette for at institusjonene kan styrke sin egen kvalitetsutvikling ytterligere gjennom stimuleringsmidler, og erfaringer som gjøres og kunnskaper som utvinnes gjennom virkemidlene, samles og bearbeides for å gi ny og mer overordnet kunnskap om utdanningskvalitet. De andre direktoratene vil ha en tilsvarende rolle med utgangspunkt i sine respektive kjerneoppgaver. NOKUTs Studiebarometer og

¹ NIFU-rapport 22/2015: *Sentre for fremragende utdanning (SFU). I samvirke med institusjoner og fag*

Tilstandsrapporten for høyere utdanning som utarbeides av Diku er eksempler på institusjonsovergrepene kunnskap om tilstand og kvalitet i høyere utdanning. Økende digitalisering endrer samfunn og utdanning grunnleggende. Covid-19-epidemien har våren 2020 ført til en brå økning i digitale undervisningstiltak og ytterligere synliggjort både behovet og potensialet for samarbeid og deling. Digitale ressurser og undervisningsopplegg har vært delt i stort omfang innenfor faglige nettverk og i åpne diskusjonsfora, men mye forblir også utilgjengelig. Samfunnsøkonomisk er det lite hensiktsmessig at undervisningsressurser som kunne vært delt, utvikles parallelt i ulike miljøer. I en tid der utdanning av høy kvalitet skal tilbys et økende antall studenter, og høyere utdanningsinstitusjoner skal bidra med fleksibel og arbeidsmarkedsrelevant etter- og videreutdanning, er deling uunngåelig. Deling er nødvendig for å utvikle kvaliteten og sette høyere utdanning i stand til å bidra effektivt i arbeidet med å løse store, komplekse samfunnsutfordringer i vår tid. Dette arbeidet er i gang: Unit og Diku har i samarbeid med utdanningsinstitusjonene utredet nasjonale løsninger for tilgang til åpne læringsressurser.² Slikt samarbeid og deling forutsetter både tekniske løsninger og en sterkere delingskultur i høyere utdanning. Også på dette området vil et samspill mellom arbeid lokalt på institusjonene og nasjonale insentiver være viktig.

Forutsetninger for et vellykket virkemiddelapparat

For at et apparat av virkemidler skal kunne bidra til kvalitetsutvikling som beskrevet over, må visse forutsetninger være på plass. For det første er det viktig at tiltak og virkemidler er godt forankret i mål for sektoren og preget av langsiktighet og forutsigbarhet. Noe av sektorens bekymring for direktoratenes rolle handler om manglende forutsigbarhet i virkemidler, og at ulike aktører kan fremme tiltak som i ytterste fall kan stå i motstrid til hverandre.

For det andre må virkemidlene for kvalitetsutvikling i sektoren ha et hensiktsmessig omfang for effektivt å stimulere til endring ved universiteter og høyskoler. Særlig noen av de større institusjonene har vært opptatt av virkemidlene både samlet og enkeltvis må ha et slikt omfang at det oppleves som attraktivt for institusjonene å være med i konkurransen om midler. Virkemidler og programmer må utformes og gis et omfang slik at de i størst mulig grad mobiliserer institusjonell interesse og prioriteringer.

For det tredje er det viktig med et samspill mellom institusjoner og forvaltning. Virkemidlene må utformes med god kunnskap om sektoren og om institusjonenes egne mål, forutsetninger og behov, for å utløse synergier med institusjonenes egne satsinger. I innspillet til Dikus strategiarbeid understreket en rekke institusjoner behovet for god dialog mellom institusjoner og forvalteren Diku. Som et tiltak for å forsterke samhandlingen har Diku besluttet å opprette et rådgivende organ for

² Kristin Solheim og Margrete Sjøvik, *Tid for å dele våre digitale læringsressurser nasjonalt*, *Khrono* 7.05.20 <https://khrono.no/tid-for-a-dele-vare-digitale-laeringsressurser-nasjonalt/486353>

«Dikus kvalitetsprogrammer» som sikrer at institusjonenes perspektiver kommer tilstrekkelig fram i implementeringen av virkemidler for økt utdanningskvalitet. For det fjerde er det viktig å sikre et godt samspill mellom nasjonale og europeiske virkemidler. Norske aktører har gjennom Erasmus+ tilgang til verdens mest omfattende virkemiddel for kvalitet i utdanning gjennom Erasmus+ og et verdifullt nettverk av samarbeidspartnere. I 2020 er det ikke minst knyttet stor interesse til videreutviklingen av «Europeiske universiteter», hvor norske institusjoner allerede er involvert. Målet med dette prestisjetunge tiltaket er blant annet å utvikle fremragende høyere utdanning i Europa, felles europeisk identitet og styrke universitetenes rolle i samfunnet gjennom et utvidet samarbeid mellom europeiske universiteter. Europakommisjonen beskriver ordningen som et viktig steg mot tettere integrasjon av utdanning i Europa gjennom «European Education Area»³, og at tiltaket skal endre måten vi tenker rundt høyere utdanning på. Norsk høyere utdanning deler mange av de samme utfordringene som institusjoner i Europa, slik at det internasjonale arbeidet må ses på som en del av arbeidet med kvalitetsutvikling på den enkelte institusjon.

Egne nasjonale virkemidler kan utfylle internasjonale tiltak, og de kan stimulere til størst mulig utnyttelse av internasjonalt tilgjengelige virkemidler. Innretning av nasjonale programmer for størst mulig synergi med EU-programmer er et viktig prinsipp på forskningsområdet, og det er viktig fremover å vurdere hvordan synergier best kan oppnås også på utdanningsområdet.

En mangfoldig sektor som samarbeider

I OECDs gjennomgang av norsk innovasjonspolitik i 2017, ble det uttrykt en viss bekymring for lav grad av differensiering i norsk sektor.⁴ OECD viste til at de siste årenes politikk og strukturreformer og hvordan dette har endret de opprinnelige forskjellene mellom institusjonstyper og målene for disse. Rapporten fremhever at internasjonal erfaring tilsier at Norge bør bevare en form for differensiering (*stratification*) i institusjonslandskapet, og peker på to aspekter: For det første viste rapporten til at regionalt forankrede institusjoner (*university colleges*) kan lykkes godt, som i Sveits, Tyskland og Østerrike. For det andre peker OECD i rapporten på hvordan Danmark, Tyskland, Nederland og Sveits på ulike måter har vist fordelene ved å dyrke frem noen få topp-universiteter som bedre skal kunne hevde seg på internasjonalt nivå.

Den fremtidige styringen må legge til rette for et mangfold i institusjonslandskapet og ikke stimulere til utvikling av stadig mer ensartede institusjoner. Institusjonene har ulike profiler innen utdanning og forskning, med til dels store forskjeller i studentpopulasjonene. De må oppmuntres til å utvikle sine egne profiler og mål

³ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_en

⁴ OECD 2017: *Reviews of innovation policy: Norway 2017*. <https://www.oecd.org/norway/oecd-reviews-of-innovation-policy-norway-2017-9789264277960-en.htm>

basert på sine respektive styrker og utfordringer, lokale og regionale kontekster og tilknytninger og gjennom internasjonalt samarbeid.

Ordningen med utviklingsavtaler fremstår som et hensiktsmessig tiltak med tanke på institusjonsspesifikke mål og mangfold i sektoren, men er et tillegg til dagens målstyring av sektoren. Utviklingsavtaler er et styringsverktøy som legger til rette for en mer institusjonsspesifikk styring og utvikling, og som kan være med å ivareta noen av de hensynene den omtalte OECD-rapporten var opptatt av. Det pågående prosjektet med evaluering av utviklingsavtalene vil være viktig for å utvikle dette tiltaket videre. Det er samtidig viktig å sørge for at den samlede styringen ikke blir for omfattende.

Et mangfoldig institusjonslandskap er viktig for sektorens samlede bidrag til de samfunnsmessige målene som er satt for universiteter og høyskoler. Dette fordrer også samarbeid og samordning mellom institusjoner. Et sterkere samarbeid mellom institusjoner kan fremme både arbeidsdeling og nytenkning innen utvikling av utdanningstilbud. Insentiver for samarbeid på tvers av institusjonene så vel som for internasjonalt samarbeid kan være en viktig faktor for å oppnå dette.

Forenkling

Styringen av universiteter og høyskoler utgjør et komplekst system av finansieringsmekanismer, regelverk, forskrifter, mål- og resultatstyring, tilsyn og styringsdialog. Utvalget bak NOU 2020:3 *Ny lov om universiteter og høyskoler* foreslår at myndighetenes styring av sektoren samlet sett bør bli noe mindre enn i dag.

Sett fra Dikus ståsted er det viktig at styringsmekanismer og regelverk ikke blir hindre for nyskaping og utviklingsarbeid i sektoren. Utvikling og nyskaping krever fleksibilitet og faglig autonomi. Diku har gjennom arbeidet med internasjonalisering erfart at for eksempel rammeplaner for profesjonsutdanninger kan være en begrensende faktor for endrings- og utviklingsarbeid. Når det gjelder rammeplaner, virker det også sannsynlig at en økt grad av autonomi på området vil kunne gi større opplevelse av eierskap til utdanningene blant aktørene, noe som kan styrke engasjementet for innholdet i utdanningene.

Dimensjonering av utdanning

NIFU undersøkte i 2019 hvordan universiteter og høyskoler dimensjonerer sitt studietilbud.⁵ Rapporten slår fast at veksten i studenttallet etter Kvalitetsreformen har vært søkerbasert, knyttet til resultatbaserte insentiver i finansieringsmodellen. Samtidig er den etablerte fagstaben og studieporteføljen et stabiliserende element ved at fagmiljøene i stor grad «eier» sine egne studieplasser. Dette gjør endring

⁵ NIFU-rapport 2019: 15. *Styrt eller søkerstyrt? En undersøkelse av hvordan universiteter og høyskoler dimensjonerer sine studietilbud.*

vanskelig, men er også nødvendig for å bygge gode fagmiljø for forskning og utdanning. Arbeidslivet har liten direkte innflytelse på den kvantitative dimensjoneringen og da oftest gjennom begrensning av praksisplasser i studier med obligatorisk praksis. Nye tilbud utvikles ofte med impulser fra arbeidslivet, men i liten grad gjennom samarbeid. I tillegg fant NIFU en indirekte påvirkning fra arbeidslivet ved at søkningen til bransjer i nedgang avtar. Samtidig viser NIFUs kandidatundersøkelser at uteksaminerte fra høyere utdanning i høy grad får jobb i etterkant.⁶

En langsiktig og strategisk tilnærming til løsninger for fremtidige kompetansebehov og dimensjonering av utdanning bør kobles til samarbeid mellom institusjonene, næringsliv og offentlige tjenester nasjonalt og regionalt. For dimensjonering av utdanninger knyttet til flere departement som f.eks. helse- og sosialfaglige utdanninger må også de ulike departementene involveres i strategisk og langsiktig planlegging av ønsket utvikling.

I stedet for konkrete endringer i styringsstrukturene knyttet til dimensjonering av høyere utdanning vil Diku rette oppmerksomheten mot behovet for et sterkere samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidsliv. En sammenliknende undersøkelse av slikt tverrsektorielt samarbeid i Norge og andre europeiske land, viste at Norge kommer svakt ut på utdanningsområdet. Undersøkelsen tydet på at det i mindre grad er utviklet en kultur for samarbeid i Norge enn i mange av landene rundt oss.⁷ Et sterkere samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidsliv vil legge til rette for at institusjonene i enda større grad vil kunne tilby en utdanningsportefølje som gir studentene en god og relevant utdanning.

Det er samtidig viktig at arbeidet med dimensjonering i høyere utdanning ses i en helhetlig sammenheng, der også forholdet til høyere yrkesfaglig utdanning inngår.

Livslang læring og kompetansepolitikk

Dagens arbeidsliv stiller krav til at arbeidstakerne kontinuerlig tilegner seg ny og oppdatert kompetanse. Endringene i arbeidslivet utfordrer måten utdanningene er organisert på, og høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning må utvikles i et livslang lærings-perspektiv. Diku ser at det vil være et behov for omfattende omstilling i den høyere utdanningssektoren fremover. Et viktig prinsipp er imidlertid at samme kriterier og føringer for utdanningskvalitet skal gjelde for etter- og videreutdanning som for ordinære tilbud. Etter og videreutdanning må sees i sammenheng med den øvrige aktiviteten i fagmiljøene for å forhindre konkurrerende virksomhet innad på institusjonene. Forankring av etter og videreutdanning i institusjonens fagmiljø vil medvirke til et bedre og mer helhetlig fagtilbud og utdanningsløp.

⁶ NIFU-rapport 2028: 22. *Relevansen av masterutdanningen.*

⁷ Diku-rapport 1/2020: *Samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidsliv - Internasjonale perspektiv*

Meld. St. 14 (2020–2021) *Kompetansereformen – lære hele livet* slår fast at universiteter og høyskoler er en underutnyttet ressurs for livslang læring, og lanserer ulike tiltak for å stimulere tilbud og etterspørsel av utdanningstilbud som legger til rette for kompetanseheving gjennom et livsløp. Lånekassens ordninger er i noen grad endret for i større grad å imøtekomme behovene til voksne studenter og personer i arbeidslivet. Dette arbeidet bør føres videre for å styrke individers motivasjon og mulighet til å prioritere egen kompetanseutvikling. Henvisningen til etablerte ordninger i nabolandene er en interessant bakgrunn.

De konkurransebaserte ordningene, der Diku har ansvaret for høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning, er gode tiltak for å stimulere både tilbud og etterspørsel på tvers av sektorene, gjør det mulig å velge ut gode tiltak, og bidrar med et viktig kunnskapsgrunnlag på området. Diku vil spille en aktiv rolle i kompetansopolitikken, være en aktiv pådriver for endring gjennom tilskuddsmidler, kunnskapsformidling og spredning av resultater. Overlappende ansvarsområder for organer som Diku og Kompetanse Norge forutsetter samarbeid og koordinering mellom etatene. Det er viktig at dette utvikles videre fremover.

Langsiktige og varige endringer på system- og sektornivå utover det utviklingsarbeidet stimuleringsmidler åpner for, forutsetter imidlertid at også finansieringsmekanismene må videreutvikles. Stortingsmeldingen legger til grunn at gratisprinsippet fremdeles skal gjelde for ordinære utdanninger, men at det kan være behov i endringer i unntaksbestemmelser. Det internasjonale utviklingsarbeidet knyttet til *micro-credentials* er et viktig bakteppe for dette, og problemstillingen er heller ikke begrenset til en dikotomi mellom «ordinære utdanninger» og «etter- og videreutdanning». Gjennom økt digitalisering vil institusjonelle grenser i utdanningstilbudene kunne endres.

Med vennlig hilsen
Harald Nybølet
direktør

Ragnhild Tungesvik
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.